

ליקוטי ופסקי הלכות

"חוקי היום"

ותלמוד
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "הדר הוראה" שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלם תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

Halochos compiled by HaRav Chaim Bleier – Translated from the Hebrew edition by R' Zerachya Shicker

Dinim of Koshe L'shikcha 2

Request:

Please send to as many people as possible, with that, having a hand in spreading Torah and relevant Halochos to people everywhere

To Donate

To Subscribe:

paskenshtibel@gmail.com

Click To Download
previous Gilyonos
[Archives](#)

ליקוטי ופסקי הלכות

"חוקי היום"

ותלמוד
"תוקף היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה" שבגנת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלם תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

Halochos compiled by HaRav Chaim Bleier – Translated from the Hebrew edition by R' Zerachya Shickler

Please do not
read during
davening or
Krias HaTorah

Things That Cause One to Forget – 2

Chukas (ע"י) / Korach (Chu"l) 5783

300

Some Rules

1. In the last issue (299), we cited some rules from the Gemara (רוי"ת) [קשה לשכחה] about things that cause forgetting (דף י"ג ע"ב). We discussed whether this was just proper conduct or an issur (par. 4-5); whether it only applies to a ben Torah who has Torah to forget or also to an am ha'aretz (5-6); whether it only applies to males, who have a mitzvah to learn Torah, or also to females, who have a share in Torah, i.e., in the halachos that apply to them (7-8) – or at least to pregnant or nursing women because of their sons (9-10) – and whether it is only for people above bar mitzvah, who have a mitzvah to learn Torah, or also to ketanim, who will eventually become obligated to learn Torah (11-12).

Animal Organs

Animal Heart

2. The above Gemara lists eating an animal heart as something that causes forgetting; this is cited by the poskim (ארחות חיים ה"ל ת"ת אות) (כ"ה, מג"א סי' ק"ע סק"ד, מ"ב שם סק"ו).
3. **Wild animal [חיה]**. Most poskim say the heart of a deer, e.g., a deer, is included in this issue (ש"ע האר"י ל"ד דברים השייכים לסעודה ס"ט) (מג"א ומ"ב שם).

Bird Heart

4. Although the above Gemara only mentions the heart of a בהמה, all the poskim say eating a bird's heart also causes forgetting (מהר"ם מרוטנברג הובא בתשב"ץ קטן תקנח, ארחות חיים שם בשם י"א, ש"ך סי' (עב סק"ב, מג"א ומ"ב שם). However, some poskim just write "some are careful about this," implying not everyone is careful about it (יד יהודה סי' ע"ב סק"ד, דרכ"ת סק"ה).
5. **Kashering from blood**. It should be noted that there are special halachos about how to kasher a heart from blood, similar to those of kashering a liver. Thus, if one eats a heart, he must verify it was properly kasher, i.e., it was cut open, rinsed, soaked, salted (ש"ע רמ"א) (י"ד סי' ע"ב סי' א"א ורמ"א שם (ס"ב). If all that was done, the Mechaber holds it may even be cooked, whereas the Rama holds it must first be roasted and only afterward may be cooked.

Animal Brain

6. Many poskim mention that one should also be machmir not to eat an animal brain; a hint to this is the word מלך, which stands for מוח [brain], לב [heart], כבד [liver] (ספר זכירה), (כף החיים י"ד סי' ע"ב סק"ו, א"ח סי' קנ"ז סק"ח יד שלום סי' ד' אות ל"ה, הליכות עולם) (ח"ו עמ" קנ"ז).
7. On the other hand, many poskim are meikel about this (שלחן מלכים) (סי' ג' הלכה למשה אות י"ט, שמירת הגוף והנפש סי' י"ב אות ד').
8. **Bird's brain**. Some mention that one should also be careful not to eat a bird's brain, as doing so causes forgetting (עמ"י) (הליכות עולם ח"ו עמ"י) (אפרקסתא דעניא סי' קמ"ד) (קנ"ז); others are meikel about a bird's brain (הע"ג הובא בשמירת הגוף והנפש סי' י"ב סוף הע"ה).

Liver

9. Some poskim also mention that one should not eat liver, as it causes forgetting (בן איש חי שנה ב') (פ' אחרי אות י"א, כף החיים י"ד סי' ע"ב סק"ז).

10. However, many poskim are meikel about this. In fact, many tzaddikim would eat liver (אפרקסתא דעניא סי' קמ"ד אות ב'). The chasidic talmidim of the Baal Shem Tov would specifically eat liver on Shabbos (משנה הלכות ח"ג סי' ס"ב, תשובות והנהגות ח"ה סי' רמ"ג). This is the common practice.

Clothing

Placing Clothing under One's Head

11. That Gemara in Horayos says that some say placing clothing under one's head also causes forgetting. The poskim cite this (ארחות חיים) שם, תשב"ץ קטן סי' רפ"ז, לקט יושר או"ח עמ"י מ"ה ענין ג', של"ה שם, פרי"ח ליקוט (לא"ח סי' ב, א"ר סי' רמ"א סק"ד, פמ"ג סי' ב' א"א סק"א, מ"ב סי' ב' סק"ב).
12. **Which items?** Some say any of one's articles of clothing, not necessarily just his shirt, are included in this issue (מהר"ל מנהגים) (ליקוטים אות מ"א, א"ר סי' רמ"א סק"ד).
13. Thus, if one is traveling and does not have a pillow or blanket to put under his head, he should make sure not to put an article of his clothing under his head to serve as a pillow.
14. **Separation between head and clothing**. Most poskim hold the main issue is to put one's head directly on his clothing, but if there is something separating his head from his clothing, there is no concern (מגן גיבורים אלף המגן סי' ב' סק"ד, ליקוטי מהר"ח סדר קרשעה"מ עמ"י (ר"י, מ"ב סי' ב' סק"ב).
15. **Tallis**. Some want to say that items with kedushah do not cause forgetting. This is based on a Gemara in Tamid (כ"ז ע"א) which says the Kohanim used to fold their bigdei Kehunah and place them under their heads. Thus, perhaps a tallis would also not be an issue, unless one differentiates between bigdei Kehunah and a tallis, as bigdei kehunah have more kedushah than a tallis (הגרי"י) (אולמאן, מכתבי קהילות הקודש סי' ו').
16. However, others hold that a tallis can also cause forgetting. This is relevant for one who wants to sleep with his head on his tallis during the break in davening on Yom Kippur (מור"ד מרן הגאב"ד ירושלים) (זצ"ל, מכתבי קהילות הקודש סי' ח').
17. **Dozing on one's arm**. Dozing on one's arm which is covered by his garment is not a problem. When one is wearing a shirt, it is like the sleeve is part of him (הגר"ח קנייבסקי, ספר זכרון ח"ב סוף אות ט"ו).

Wearing an Inside-Out Garment

18. Some say one should not wear a garment with the inside facing out (שמירת הנפש אות שמא, א"א בוטשטש מהדו"ת סי' ב' על סעיף ג', דעת תורה שם).
19. **Yarmulka**. Some say one may wear his yarmulka inside out, e.g., if it is raining or he is doing so as a segulah to cure a headache (הגר"ח קנייבסקי) (סגולות רבותינו עניני רפואה שאלה ל"ה yarmulka is not called a beged (הגר"ש, מפי האש"י עמ"י רמ"ב).
20. **Tallis katan**. One may also wear his tallis katan inside out since it is a mitzvah garment (הגר"ש, שם).

Putting On Two Garments Simultaneously

21. One should be careful not to put on two garments simultaneously, as doing so causes forgetting. This is because when one does this, he prevents the inner garment's spiritual light [אור המקיף] from coming (אריז"ל שער הכוונות, דרושי ברכת השחר סוף הק' אחת קטנה, מג"א סי' (ב' סק"ג, א"ר שם, מ"ב שם). Thus, one should not simultaneously put on his jacket and coat or the like.

22. **Two hats.** Many poskim hold one should also not put on two hats simultaneously, as that also causes forgetting (כך החיים פלאגי ס"ח) (הלכה ברורה ח"א עמ"כ"ה אות ג'). Thus, one should not put his yarmulka into his hat and put them on together, as that can cause forgetting (וכך החיים ס"ב סק"ו, רבבות אפרים ח"ב ס"ד ד"ה ועיין).
23. **Two yarmulkas.** Sometimes, a person wears two yarmulkas so that his head has two coverings for Torah, brachos, etc. One may put them both on simultaneously. This is not like a yarmulka and a hat, which are normally put on one after the other. Since it is normal to put on two yarmulkas simultaneously, it does not cause forgetting. Also, a yarmulka is not called a beged for these purposes (above, 19).
24. **Plastic hat cover.** One may put a hat on his head while it is in its plastic cover. The plastic is not a separate beged, as it protects the hat and is secondary to it (ד"ה וגשאלתי) (רבבות אפרים ח"ב ס"ד ד"ה ונשאלתי).
25. **Shoes with galoshes.** Similarly, one may put on shoes inside galoshes, as the galoshes are secondary to the shoes (פני מבין או"ח) (סוף ס"ח רכ"ו, הגריש"א, אשרי האיש או"ח ח"א פ"א אות י"א).
26. **Removing two garments simultaneously.** Most poskim hold the main concern is putting two garments on simultaneously, not removing two garments, which is not mentioned by the Arizal (ארחות חיים ליפשיץ ס"ב ב', הגרש"א הליכות שלמה תפלה פ"ב סכ"ב סק"ג, הגריש"א ק"ל ח' חובל ומוזיק ומירת הגוף סעיף ס"ט).
27. However, some poskim hold one should also avoid removing two garments simultaneously (גרי"ז מאמרי אדמו"ר הזקן פ' וישב סוף עמ"ק צ"ט, וכך נהג המה"ר' שלחן הטחור ס"ב ס"א, שו"ת שרגא המאיר ח"ד ס"ד פ"ז אות ב', וכך נהג המה"ר' (מבעלזא הובא בשו"ת שבט הקהתי ח"א ס"ד ז' יוסף אומץ הקדמון ס"ר ר"א)).

Drying the Hands on One's Robe

28. Many poskim mention that drying the hands on one's robe also causes forgetting (מג"א) תשב"ץ קטן ס"ח רפ"ו, מנ"א) ארחות חיים הל' ת"ת אות כ"ה, תשב"ץ קטן ס"ח רפ"ו, מג"א) (ס"ד קנ"ח סק"ז, ח"א כלל מ' ס"ד, גרי"ז ס"ד קנ"ח ס"ח, מ"ב ס"ד קנ"ח סקמ"ה).
29. **Other garments.** Most poskim hold the issue with drying the hands is not only on one's robe. It also applies to other garments one is wearing, e.g., his pants etc. (הפמ"ג ס"ד קנ"ח א"א סק"י"ו ומ"ב) (סקמ"ה הסתפקו בזה, ערוה"ש שם ס"ז וכפ"ה פלאגי"א ס"ב כ"ב ס"ד החמירו בזה).
30. **Only when wearing it.** The poskim say it is only an issue to dry hands on a garment one is wearing. If he is not wearing it, it is not a problem (הגריש"א, מפי האיש עמ"רמ"ב, הגר"ח קנייבסקי ז"ל זכרון הוצאות ותיקונים) (להו"א חמשים אות ל"ד, שער"י ש"ח עמ"ב נ"ו תשו"ט ו').
31. **Sheets, pillows.** One may dry his hands on a bedsheet or a pillow; these do not have the same status as one's clothing (הגר"ח קנייבסקי) (שאלת רב ח"א פכ"א אות ז').
32. **Toweling Bathrobe.** Some poskim say one may dry his hands on his bathrobe since it is not a proper garment to go about in even in the house; it is primarily meant to be worn in a bathroom. Also, it is made with the purpose of drying off (הגר"ח קנייבסקי שלהי) (שער"י ישר [תנ"ה] ח"ה ס"ב אות ב').
33. However, others are uncertain about this (דקייטא ס"ז צ' אות י"א, ודרשת והקרת אבני דרך ח"ח סוף ס"י י"ב) since we are machmir on sefeikos about things that cause forgetting (ודרשת והקרת שם) (חזו"א הובא בתשובות והנהגות ח"א) (ס"ג) due to the potential for violating the lav of "שמור לך פן" (see Issue 299, par. 3).
34. **Moisture on hands before netilas yodayim.** The poskim say that if one's hands are slightly moist, he may wipe them on his clothes before doing netilas yodayim in accordance with the Chazon Ish's chumra. This is because one is only drying a bit of moisture, not drying wet hands (הגר"ח קנייבסקי אליבא דהילכתא ח"ז עמ"ב ט"ו טור ג', שמי"ח, שמי"ח הגוף והנפש מילואים ס"ג ז' על הע"ג).

Sewing Clothes While Wearing Them

35. **Causes forgetting.** Some say sewing clothes while one is wearing them causes forgetting (מנורת המאור, חופת אליהו רבה שער שלשה עמ"ב). (תס"ח, שמירת הנפש אות שמ"א, כך החיים ס"ק ר"ב).

36. **Like a meis.** Some say this should be avoided due to sakanah, as the stitching of burial shrouds is usually finished while they are on the meis (מטעמים מערכת בגדים אות ז').
37. **Wood chip or string in the mouth.** Some recommend one put a wood chip in his mouth if he needs to sew a garment he is wearing (מחזור) (ויטרי ס"ח תקכ"ט, הגר"ח קנייבסקי ספר זכרון ח"ב אות ל"א). Alternatively, he can put a string in his mouth and chew on it (הלכה למשה אלהינו) (ש"ך שם סק"א, ויטרי ס"ח ט"ז). Some also add that he should say while chewing the string, "ה' ישמרנו מכל רע" (שלחן מלכים שם).

More Things that Cause Forgetting

Eating with Broken Utensils

38. Some say eating with broken utensils causes forgetting (כף החיים) (פסקי הלכות ס"ב סכ"א אות כ"ט) if the damage is clearly visible and it is on the body of the utensil, not the handle (ש"ך שם סק"א, ערוה"ש ס"ב).
39. However, others hold there is no reliable source for this (הגר"ח) (קנייבסקי, דולה ומשקה עמ"ב ש"ב הע"ג, על"י ש"ח עמ"ב רכ"ט אות ח').

Leaving a Sefer Open and Exiting

Closing Sefarim before Exiting

40. One should not leave a sefer open when he exits the room if it is not covered with a cloth (ב"ח וט"ז ס"ח רע"ז סק"א). It is known to the chachamim of Kabbalah that there is a malach named "שומר דפין" (שומר דפין) and causes one who leaves a sefer Torah open and exits to forget his learning (ש"ך שם סק"א, ערוה"ש ס"ב). Turning to a different page does not help, as the sefer is still open (מו"ר בשו"ת שבט הקהתי ח"ב ס"ח ט"א אות ח').
41. **Covering with a cloth.** Thus, someone who commonly leaves in the middle of learning and does not want to close all his sefarim and lose his place should keep a cloth at hand to cover his sefarim when he leaves.
42. **Short time.** Some poskim say this is only an issue when one leaves to take care of his business and does not plan to come right back. If, while someone is learning, he needs to relieve himself or speak to someone else in another room, he does not need to close or cover his sefarim (ערוה"ש שם ס"ב, הגרש"א, גנוי הקודש פ"ב הע' י"ג). (וגר"מ שטרנבוך אהל יעקב הל' כבוד וקדושת ספרים עמ"ב י"ג אות ט"ז).
43. However, others hold one should also be careful when leaving for a short time (כף החיים פלאגי ס"ח כ"ה, משנה הלכות ח"ב ס"ח ר"ז), even just to relieve himself (הגר"ח קנייבסקי, על"י ש"ח עמ"ב ר"ל אות י'). The exception is going to get another sefer (אשרי האיש או"ח ח"א פכ"ט אות י"א).
44. **Covering with a hat.** Most poskim hold if one needs to leave, putting a hat on his sefer is enough to prevent forgetting (הגר"ח קנייבסקי דרך שיחה ח"א עמ"ב תק"ל, אהל יעקב הל' כבוד וקדושת ספרים עמ"ב קכ"ד ודרשת והקרת ח"ג) (אות א'). (אהע"ז ס"ח ט"א אות י').
45. **Sheet.** One does not need to cover a publication consisting of a single sheet of paper [e.g., this gilyon...] before exiting, as that is its form. However, a publication consisting of at least two folded pages that is opened like a sefer – even if it does not have additional binding – should not be left open.
46. **Computer screen.** The poskim discuss whether a person learning with a computer who has a page of a sefer on his screen, e.g., on Otzar HaChochma or the like, must close or cover the screen before exiting the room, or at least set a screen saver to automatically turn off the screen after it is idle for some time (משנת יוסף ק' מעשה חושב פ"ד אות ב' הע"ב ס"ח, ח"א ס"ג קס"ה).
47. However, most poskim hold it is mutar to leave the screen open. This is because people do not normally cover a screen. Also, it is not so simple that the sefer on the screen is considered "written." Thus, one does not need to be careful about this (הגר"ח קנייבסקי, גם) (אני אוך ענינים שונים ח"ב אות קפ"ט, אהל יעקב הל' כבוד וקדושת ספרים עמ"ב א' אות ו', מו"ר בעל שבט הקהתי הוא באהל יעקב שם).

גליון זה נודב לרגל הופעת גליון 300 ע"י ידידנו הרה"ג ר' אהרן פונג שליט"א לחיות שותף בהרבצת תורה רבנית להנדל תורה ולהאדירה

גליון זה נודב לכבוד ולזכות הרה"ג ר' דובי שפירא שליט"א לרגל צאתו מארץ ישראל לגור באר"ב יהי צאתו לשלום ובואו לשלום לתקוע אהלך בתורה עם אמתחת בידו סמיכת כהמים בהל' שבת וחלקי יו"ד לרוחם תורתנו הק' נודב ע"י אחיו הרה"ג ר' יוסף שפירא שליט"א ירושלים המצפה להצלחתו

גליון זה נודב לרגל הופעת גליון 300 למול טוב לכבוד וכאות הברת הטוב קדם מורינו ראש התבורה הנאון הנדול בעל חוקי חיים שליט"א יה"ר שיזכה להרבצת כבוד שמים ולהמשיך להרביץ תורה מתוך הרחבת הדעת בבריות נופא ונהורא מעליא המברכים: תלמידי חבורת הוראה ישיבת מיר ירושלים

לכבוד אבי מורי שליט"א מול טוב לרגל הופעת גליון 300 יהי רצון שתזכה להרבצת תורה ולהעמיד שער הוראה בישראל עוד רבות בשנים ברוב סיעתא דשמיא. בנך יצחק